

УДК: 677.21.021.152:66.047.76

**IP YIGIRISHDA QOLLANILADIGAN DASTGOHLARINI
CHO'ZISH USKUNASINI TAKOMILLASHTIRISH**

Q.A.Toshtemirov

Farg'ona politexnika instituti

Annotatsiya. Pliklarni cho'zish jarayonining maqsadi plik tarkibidagi tolalarni bir-biriga nisbatan surish yo'li bilan uning ko'ndalang kesimidagi tolalar sonini kamaytirish orqali plikni tarkibidagi tolalarni chiziqli zichligini kamaytirishdan iborat. Plikni cho'zishning mohiyati tolalarni harakat tezligini oshirib borib ularning bir-biriga nisbatan siljitishni ta'minlash va tolalarni qayta taqsimlashdan iborat.

Kalit so'zlar: Cho'zish, tola, harakat, yigirish, elastiklik, uzilish, sifat, zichlik, egiluvchanlik, rezina.

Анотация: Целью процесса вытягивания ворса является уменьшение линейной плотности волокон в ворсе за счет уменьшения количества волокон в его поперечном сечении за счет сдвига волокон в ворсе друг относительно друга. Он заключается в обеспечении движения и перераспределения волокон.

Ключевые слова: Витягивенной, волокно, движение, прядение, эластичность, разрыв, качество, плотность, гибкость, резина.

Annotation. The purpose of the pile drawing process is to reduce the linear density of fibers in the pile by reducing the number of fibers in its cross section by shifting the fibers in the pile relative to each other. It is to ensure movement and redistribution of the fibers.

Key words: Elongation, fiber, movement, spinning, elasticity, breakage, quality, density, flexibility, rubber.

Respublikamizda paxta xomashyosini chuqur qayta ishlash asosida yuqori qo'shimcha qiymatga ega bo'lgan tayyor to'qimachilik va yengil sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirish, paxta tozalash sanoatini modernizatsiya qilish asosida ichki va tashqi bozor uchun chiqarilayotgan paxta mahsulotlari sifat va miqdor ko'rsatkichlarini yaxshilash, ularning raqobatbardoshligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Jumladan, 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida, «milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiyotda energiya va resurslar sarfini kamaytirish, ishlab chiqarishga energiya tejaydigan texnologiyalarni keng joriy etish» vazifalari belgilab berilgan [1]. Ushbu vazifalar ijrosini ta'minlashda paxta sanoati korxonalarida yigirish mashinasining ishchi silindri aylanish tezligini ratsional boshqarishga asoslangan

yigirish jarayonini samarali texnologiyasi va vositalarini yaratish va ishlab chiqarishga joriy etish muhim ahamiyatga ega. Yigirish korxonalarining asosiy texnologik jarayonlardan biri bu cho'zish uskunalari hisoblanib ularni vazifasi pilikni cho'zishdan iborat. Ma'lumki, ip yigirishda xomaki mahsulotlar ingichkalashtirilib boriladi va oxir oqibatda kerakli chiziqli zichlikdagi ip hosil qilinadi. Texnologik jihatdan mahsulotni birdaniga ko'p marta cho'zib, ingichkalash tavsiya qilinmaydi. Shuning uchun ham ip yigirish jarayoni bir necha bosqichlarga bo'lingan, ularning eng asosiysi va eng murakkablaridan biri mahsulotni cho'zib ingichkalashdir.

Cho'zish jarayonining maqsadi mahsulotdagi tolalarni bir-biriga nisbatan surish yoli bilan uning ko'ndalang kesimidagi tolalar Respublikamizda paxta xomashyosini chuqur qayta ishlash asosida yuqori qo'shimcha qiymatga ega bo'lgan tayyor to'qimachilik va yengil sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirish, paxta tozalash sanoatini modernizatsiya qilish asosida ichki va tashqi bozor uchun chiqarilayotgan paxta mahsulotlari sifat va miqdor ko'rsatkichlarini yaxshilash, ularning raqobatbardoshligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Jumladan, 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida, «milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiyotda energiya va resurslar sarfini kamaytirish, ishlab chiqarishga energiya tejaydigan texnologiyalarni keng joriy etish» vazifalari belgilab berilgan [1].

Ushbu vazifalar ijrosini ta'minlashda paxta sanoati korxonalarida yigirish mashinasining ishchi silindri aylanish tezligini ratsional boshqarishga asoslangan yigirish jarayonini samarali texnologiyasi va vositalarini yaratish va ishlab chiqarishga joriy etish muhim ahamiyatga ega. Yigirish korxonalarining asosiy texnologik jarayonlardan biri bu cho'zish uskunalari hisoblanib ularni vazifasi pilikni cho'zishdan iborat. Ma'lumki, ip yigirishda xomaki mahsulotlar ingichkalashtirilib boriladi va oxir oqibatda kerakli chiziqli zichlikdagi ip hosil qilinadi. Texnologik jihatdan mahsulotni birdaniga ko'p marta cho'zib, ingichkalash tavsiya qilinmaydi.

Shuning uchun ham ip yigirish jarayoni bir necha bosqichlarga bo'lingan, ularning eng asosiysi va eng murakkablaridan biri mahsulotni cho'zib ingichkalashdir. Cho'zish jarayonining maqsadi mahsulotdagi tolalarni bir-biriga nisbatan surish yo'li bilan uning ko'ndalang kesimidagi tolalar Respublikamizda paxta xomashyosini chuqur qayta ishlash asosida yuqori qo'shimcha qiymatga ega bo'lgan tayyor to'qimachilik va yengil sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirish, paxta tozalash sanoatini modernizatsiya qilish asosida ichki va tashqi bozor uchun chiqarilayotgan paxta mahsulotlari sifat va miqdor ko'rsatkichlarini yaxshilash, ularning raqobatbardoshligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Jumladan, 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida, «milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiyotda energiya va resurslar sarfini kamaytirish, ishlab chiqarishga energiya

tejaydigan texnologiyalarni keng joriy etish» vazifalari belgilab berilgan [1]. Ushbu vazifalar ijrosini ta'minlashda paxta sanoati korxonalarida yigirish mashinasining ishchi silindri aylanish tezligini ratsional boshqarishga asoslangan yigirish jarayonini samarali texnologiyasi va vositalarini yaratish va ishlab chiqarishga joriy etish muhim ahamiyatga ega. Yigirish korxonalarining asosiy texnologik jarayonlardan biri bu cho'zish uskunalari hisoblanib ularni vazifasi pilikni cho'zishdan iborat. Ma'lumki, ip yigirishda xomaki mahsulotlar ingichkalashtirilib boriladi va oxir oqibatda kerakli chiziqli zichlikdagi ip hosil qilinadi. Texnologik jihatdan mahsulotni birdaniga ko'p marta cho'zib, ingichkalash tavsiya qilinmaydi. Shuning uchun ham ip yigirish jarayoni bir necha bosqichlarga bolingan, ularning eng asosiysi va eng murakkablaridan biri mahsulotni cho'zib ingichkalashdir. Cho'zish jarayonining maqsadi mahsulotdagi tolalarni bir-biriga nisbatan surish yo'li bilan uning ko'ndalang kesimidagi tolalar Respublikamizda paxta xomashyosini chuqur qayta ishlash asosida yuqori qo'shimcha qiymatga ega bo'lgan tayyor to'qimachilik va yengil sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirish, paxta tozalash sanoatini modernizatsiya qilish asosida ichki va tashqi bozor uchun chiqarilayotgan paxta mahsulotlari sifat va miqdor ko'rsatkichlarini yaxshilash, ularning raqobatbardoshligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Jumladan, 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida, «milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiyotda energiya va resurslar sarfini kamaytirish, ishlab chiqarishga energiya tejaydigan texnologiyalarni keng joriy etish» vazifalari belgilab berilgan [1]. Ushbu vazifalar ijrosini ta'minlashda paxta sanoati korxonalarida yigirish mashinasining ishchi silindri aylanish tezligini ratsional boshqarishga asoslangan yigirish jarayonini samarali texnologiyasi va vositalarini yaratish va ishlab chiqarishga joriy etish muhim ahamiyatga ega. Yigirish korxonalarining asosiy texnologik jarayonlardan biri bu cho'zish uskunalari hisoblanib ularni vazifasi pilikni cho'zishdan iborat. Ma'lumki, ip yigirishda xomaki mahsulotlar ingichkalashtirilib boriladi va oxir oqibatda kerakli chiziqli zichlikdagi ip hosil qilinadi. Texnologik jihatdan mahsulotni birdaniga ko'p marta cho'zib, ingichkalash tavsiya qilinmaydi. Shuning uchun ham ip yigirish jarayoni bir necha bosqichlarga bo'lingan, ularning eng asosiysi va eng murakkablaridan biri mahsulotni cho'zib ingichkalashdir. Cho'zish jarayonining maqsadi mahsulotdagi tolalarni bir-biriga nisbatan surish yo'li bilan uning ko'ndalang kesimidagi tolalar sonini kamaytirish.

Respublikamizda paxta xomashyosini chuqur qayta ishlash asosida yuqori qo'shimcha qiymatga ega bo'lgan tayyor to'qimachilik va yengil sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirish, paxta tozalash sanoatini modernizatsiya qilish asosida ichki va tashqi bozor uchun chiqarilayotgan paxta mahsulotlari sifat va miqdor ko'rsatkichlarini yaxshilash, ularning raqobatbardoshligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Jumladan, 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini

yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida, «milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiyotda energiya va resurslar sarfini kamaytirish, ishlab chiqarishga energiya tejaydigan texnologiyalarni keng joriy etish» vazifalari belgilab berilgan [1]. Ushbu vazifalar ijrosini ta'minlashda paxta sanoati korxonalarida yigirish mashinasining ishchi silindri aylanish tezligini ratsional boshqarishga asoslangan yigirish jarayonini samarali texnologiyasi va vositalarini yaratish va ishlab chiqarishga joriy etish muhim ahamiyatga ega. Yigirish korxonalarining asosiy texnologik jarayonlardan biri bu cho'zish uskunalari hisoblanib ularni vazifasi pilikni cho'zishdan iborat. Ma'lumki, ip yigirishda xomaki mahsulotlar ingichkalashtirilib boriladi va oxir oqibatda kerakli chiziqli zichlikdagi ip hosil ilinadi. Texnologik jihatdan mahsulotni birdaniga ko'p marta cho'zib, ingichkalash tavsiya qilinmaydi. Shuning uchun ham ip yigirish jarayoni bir necha bosqichlarga bo'lingan, ularning eng asosiysi va eng murakkablaridan biri mahsulotni cho'zib ingichkalashdir.

Xulosa:

Uskunani ishlab chiqarishga qo'llanilsa yigirilayotgan ipning sifat ko'rsatkichlari (ipning pishiqligi, cho'zilishdagi uzilishi, ipdagi neps miqdorini kamayishi, ipning notekisligi) 20-25% oshadi. Hozirgi kunda ushbu uskuna Toshkent textile group texnologik ishlab chiqarish jarayonida qo'llanilmoqda.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Ubaydullayev, M., & Kurbanova, U. (2023). THE INFLUENCE OF DEFOLIANTS ON THE TECHNOLOGICAL QUALITY INDICATORS AND CHEMICAL COMPOSITION OF SEED. *Science and innovation*, 2(D4), 26-30.
2. Убайдуллаев, М. М., & Саётбековна, Қ. У. (2023). ДЕФОЛИАЦИЯ ЎТКАЗИШ УЧУН ДАЛАЛАРНИ ТАНЛАШ ВА ТАЙЁРЛАШ. *Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan*, 1(9), 322-328.
3. Mo'minjonovich, U. M., & Saetbekovna, Q. U. (2023). EFFECT OF DEFOLIANTS ON COTTON WEIGHT. *Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan*, 1(9), 316-321.
4. Ubaydullayev, M. M. (2022). YANGI DEFOLIANTLAR HOSILDORLIK GAROVI. *Архив научных исследований*, 2(1).
5. Mo'minjonovich, U. M. (2022). Effectiveness Of Defoliants. *Eurasian Research Bulletin*, 8, 9-12.
6. Mominjonovich, U. M., & Ogli, M. I. V. (2022). STUDY AND ANALYSIS OF TECHNOLOGICAL PROCESSES OF COTTON DRYING IN A CLUSTER SYSTEM. *International Journal of Advance Scientific Research*, 2(11), 6-10.
7. Ubaydullaev, M. M., & UT, T. (2022). DETERMINATION OF APPROPRIATE NORMS AND TERMS OF DEFOLIANTS. *American Journal Of Applied Science And Technology*, 2(05), 18-22.

8. Ubaydullaev, M. M., & Makhmudova, G. O. (2022). MEDIUM FIBER S-8290 AND S-6775 COTTON AGROTECHNICS OF SOWING VARIETIES. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 2(05), 49-54.
9. Ubaydullaev, M. M., & Komilov, J. N. (2022). EFFECT OF DEFOLIANTS FOR MEDIUM FIBER COTTON. *International Journal of Advance Scientific Research*, 2(05), 1-5.
10. Ubaydullaev, M. M., & Mahmutaliyev, I. V. (2022). EFFECTIVENESS OF FOREIGN AND LOCAL DEFOLIANTS ON THE OPENING OF CUPS. *International Journal of Advance Scientific Research*, 2(05), 6-12.
11. Ubaydullaev, M. M., & Sultonov, S. T. (2022). DEFOLIATION IS AN IMPORTANT MEASURE. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 2(05), 44-48.
12. Ubaydullaev, M. M., & Nishonov, I. A. (2022). The Benefits of Defoliation. *Eurasian Journal of Engineering and Technology*, 6, 102-105.
13. Ubaydullayev Madaminjon Mo'minjon o'g'li, & Ma'rufjonov Abdurahmon Mo'sinjon o'g'li. (2022). BIOLOGICAL EFFICIENCY OF FOREIGN AND LOCAL DEFOLIANTS. "science and innovation" international scientific journal, 1(2). <https://doi.org/10.5281/zenodo.6569808>
14. Ubaydullayev, M. M. (2021). G 'o 'zada defoliatsiya o 'tkazishning maqbul me'yor va muddatlari. Monografiya.-Corresponding standards and terms of defliation of cotton. Monograph.-. Соответствующие нормы и сроки дефолиации хлопка. Монография. Zenodo.
15. Ubaydullaev, M. M. (2020). The importance of sowing and handling of c-8290 and c-6775 seeds in the conditions of the meadow soils of the Fergana area. In *International conference on multidisciplinary research* (p. 11).
16. Ubaydullayev, M. M., & Ne'matova, F. J. (2021). The importance of planting and processing of medium-fiedl cotton varieties between cotton rows in Fergana region. *The American jurnal of agriculture and biomedical engineering. USA*, 3(09).
17. Тешаев, Ф. Ж., & Убайдуллаев, М. М. (2020). Определение эффективных норм новых дефолиантов в условиях лугово-солончаковых почв Ферганской области при раскрытии коробочек 50-60% сортов хлопчатника с8290 и с6775. *Актуальные проблемы современной науки*, (5), 62-64.
18. Mo'minovich, U. M. (2021). The Importance Of Planting And Processing Of Medium-Field Cotton Varieties Between Cotton Rows In Fergana Region. *The American Journal of Agriculture and Biomedical Engineering*, 3(09), 26-29.
19. Ubaydullayev, M. M., Ne'matova, F. J., & Marufjonov, A. (2021). Determination of efficiency of defoliation in medium-fiber cotton varieties. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(11), 95-98.

20. Ubaydullaev, M. M. U., Askarov, K. K., & Mirzaikromov, M. A. U. (2021). Effectiveness of new defoliant. Theoretical & applied science Учредители: Теоретическая и прикладная наука, (12), 789-792
21. Madaminjon Ubaydullaev, Sultanbek Allanazarov, Jasurbek Komilov. Effect of Weeding on Cotton Weight Per Boll and Cotton Yield Depending on Seedling Thickness of Medium Fiber Cotton Varieties
BIO Web of Conferences 78, 03012 (2023)
https://www.bioconferences.org/articles/bioconf/abs/2023/23/bioconf_mtsitvw2023_03012/bioconf_mtsitvw2023_03012.html
22. Ubaidullaev Madaminjan Muminjanovich, M. M. Холмуротов. Theoretical Study of the Factors Affecting Raw Materials in the Process of Breaking Cotton Wool. AMERICAN Journal of Engineering, Mechanics and Architecture. Volume 01, Issue 10, 2023 ISSN (E): 2993-2637
https://scholar.google.ru/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=3UOVpu0A AAAJ&cstart=20&pagesize=80&citation_for_view=3UOVpu0A AAAJ:qUcmZB5y_30C
23. UM Mo‘minjonovich, K Iqboljon. [General Information on the Effectiveness and Disadvantages of Cotton Ginning Machines](#) American Journal of Engineering, Mechanics and Architecture (2993-2637). 2023/12/8.